

**ტურიზმის ინდუსტრია და მისი განვითარების პერსპექტივები
სამცხე-ჯავახეთის რეგიონში**
**Tourism Industry and its Development Prospective in Samtskhe-Javakheti
Region**

მარიამ კენჭოშვილი - დოქტორანტი
სამცხე-ჯავახეთის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, kenchoshvilimari1@gmail.com
ლელა წითაშვილი - ასოცირებული პროფესორი
სამცხე-ჯავახეთის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

Mariam Kenchoshvili - PhD student
Samtske-Javakheti State University, kenchoshvilimari1@gmail.com
Lela Tsitashvili - Associate Professor of
Samtske-Javakheti State University

რეზიუმე

მტკიცება არ სჭირდება იმ ფაქტს, რომ ტურიზმი მნიშვნელოვანი შესაძლებლობაა ქვეყნებისთვის შექმნან დამატებული ღირებულება და გაზარდონ ქვეყნის ეკონომიკის ზრდის ტემპები. საქართველოს შემთხვევაშიც ტურიზმის ინდუსტრიის განვითარება მნიშვნელოვანი შესაძლებლობაა ეკონომიკის განვითარების უზრუნველსაყოფად. მოცემულ ნაშრომში გაანალიზებულია საქართველოსი ტურიზმის ინდუსტრიის განვითარების შესაძლებლობები და ძირითადი გამოწვევები. ნაშრომში ასევე გაანალიზებულია ტურიზმის ინდუსტრია და მისი განვითარების პერსპექტივები უშუალოდ სამცხე-ჯავახეთის რეგიონში.

გამომდინარე იქიდან, რომ ტურიზმის ინდუსტრიის განვითარება კომპლექსური საკითხია და მოითხოვს მრავალი მიმართულებით სახელმწიფოს მხრიდან კოორდინირებულ საქმიანობას, დეტალურადაა განხილული ტურიზმის განვითარების მხარდამჭერი ღონისძიებების გადადგმის აუცილებლობა, როგორც ცენტრალური ხელისუფლების მიერ, ისე ადგილობრივი მმართველობის ორგანოების მიერ.

გლობალიზაციის ეპოქაში ტურიზმის განვითარება წარმოუდგენელია თანამედროვე ტექნოლოგიების გარეშე და ამ მიმართულებით ადეკვატური განათლების მქონე სამუშაო ძალის არსებობის გარეშე. ადეკვატური მსჯელობის საფუძველზე გაკეთებულია დასკვნა ამ მიმართულებით სახელმწიფოს მიერ გადასადგემლი ღონისძიებები აუცილებლობის შესახებ.

ნაშრომში სიღრმისეულადაა გაანალიზებული სამცხე-ჯავახეთის ტურისტული პოტენციალი და მისგან მისაღები ყველა შესაძლო პოზიტიური ეფექტი რეგიონის ეკონომიკური ზრდის უზრუნველსაყოფად. გამომდინარე იქიდან, რომ რეგიონი მდიდარია უნიკალური ბუნებრივი რესურსითა თუ მრავალი ისტორიული ძეგლებით, რეგიონის ეკონომიკური

ზრდის შესაძლებლობათაგან ტურიზმი სწორედ რომ მნიშვნელოვანი მათგანია, რომლის ეფექტიანი და სწორი რეალიზების შემთხვევასი მნიშვნელოვნადაა შესაძლებელი როგორც რეგიონის, ისე საქართველოს მოსახლეობის ცხოვრების დონის მნიშვნელოვანი გაუმჯობესება.

საკვანძო სიტყვები: ტურიზმის ინდუსტრია; ეკონომიკური ზრდა; ტურიზმის განვითარება.

Abstract

The fact that tourism is an important opportunity for creation additional value and increase the economic development tempo of the country does not need many proves. In case of Georgia, tourism industry is the important opportunity for ensuring economic development. The work analyses the tourism development opportunities and key challenges in Georgia. There is also analysis of tourism industry and its development prospective directly in Samtskhe-Javakheti region.

As tourism industry development is a complex issue and requires coordinated activities from the side of the state, the necessity of tourism development supportive actions are discussed in details from the side of a national government as well as by the local self-governance authorities.

In the globalization age development of tourism is impossible without modern technologies and without the human resource having adequate education. There is the justified conclusion regarding necessity of the steps to be made by the state.

The work includes in-depth analysis of tourist potential of Samtskhe-Javakheti and all possible effects for economic development of the region. As the region is rich with unique natural resource or historical monuments, the tourism is an important opportunity for the economic growth of the region and efficient and correct realization of this possibility shall be the precondition for the improvement of life level for the population of Georgia.

Keywords: Tourism Industry, Economic Growth, Tourism Development.

შესავალი. საქართველოში ტურიზმის მნიშვნელობის და მისგან მისაღები შესაძლო პოზიტიური ეფექტის სიღრმისეული გააზრება 2003 წლიდან აქტიურად დაიწყო. მოცემული კურსი დღესაც აქტუალურია და უფრო მეტიც, „საქართველოს ტურიზმის სტრატეგია 2025“-ის მიხედვით საქართველო უნდა პოზიციონირდეს, როგორც მსოფლიო დონის ტურისტული პროდუქტი და უნიკალური მთაბეჭდილობების მიღების შესაძლებლობის მქონე ტურისტული ლოკაცია [4, გვ.3].

იმის გათვალისწინებით, რომ მსოფლიოსი ტურიზმის ინდუსტრია ზრდის დინამიკით ხასიათდება, მოცემული მიდგომა რელევანტურია გლობალურ ასპექტში. მსოფლიო ტურიზმის ორგანიზაციის მონაცემებით, რომლის წევრიც საქართველო 1993 წლიდანაა, ბოლო წლებში გაზრდილია საერთაშორისო ტურისტული მიმოსვლები და მხოლოდ 2017 წელს საერთაშორისო ტურისტული მიმოსვლების ზრდამ შეადგინა 7% [6]

საერთაშორისო ტურიზმის მნიშვნელობას ხაზს უსვამს ის ფაქტი, რომ მხოლოდ 2017 წლის მონაცემებით მსოფლიოს მშპ-ს 10.4%, ერთი ადგილი ყოველი 10 სამუშაო ადგილიდან, 4.5% მთლიან განხორციელებულ ინვესტიციებსა და 6.5% მსოფლიოს მთლიან ექსპორტში სწორედ ტურიზმის ინდუსტრიის „დამსახურებაა“. შესაბამისად ასეთი შესაძლებლობის არ გამოყენება, განსაკუთრებით იმ ქვეყნების მიერ, რომლებიც არ გამოირჩევიან მდიდარი ბუნებრივი რესურსებით და ორიენტირებულნი არიან მუდმივ განვითარებაზე ფაქტობრივად წარმოუდგენელია [7, გვ.1].

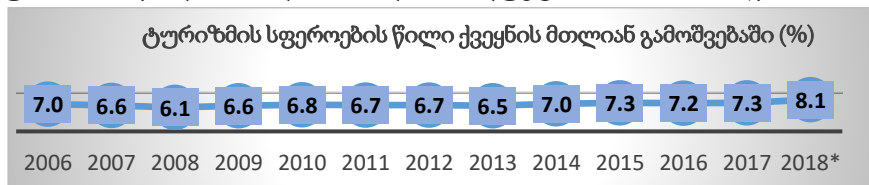
ტურიზმის ინდუსტრიის ზრდის მოცემული ტემპი ერთის მხრივ, იმედის მომცემია საქართველოსთვის და ყველა ქვეყნისათვის, რომელთაც ტურიზმის განვითარება ქვეყნის განვითარების მნიშვნელოვან შესაძლებლობად ესახებათ და მეორეს მხრივ, ტურიზმის ინდუსტრიის ზრდის ტემპები, გლობალიზაციის ტემპების გათვალისწინებით, დღის წესრიგში აყენებს ქვეყნის მიერ მრავალი გამოწვევის იდენტიფიცირებისა და მასთან გამკლავების აუცილებლობას გლობალური კონკურენტუნარიანობის მისაღწევად ტურიზმის ნებისმიერი მიმართულებით.

ტურიზმის განვითარებაზე ორიენტირებული სახელმწიფო პოლიტიკა დაფუძნებულია მომსახურების სექტორის მიერ დამატებული ღირებულების შექმნის მზარდ ტემპებზე და ქვეყნის ყველა რეგიონის უნიკალური ტურისტული პოტენციალის გამოვლენასა და განვითარებაზე. ამ მიმართულების საქართველოს სამხრეთ რეგიონი, სამცხე-ჯავახეთი მდიდარია როგორც ბუნებრივი,

ისე კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლებით, რომელთა ადეკვატური შეფასებისა და გამოყენების შემდეგ კიდევ უფრო მეტადაა შესაძლებელი რეგიონის ეკონომიკური ზრდის ტემპების დაჩქარება და ცხოვრების დონის ამაღლება, მოსახლეობის ყველა ფენის აქტიური ჩართულობით.

ძირითადი ტექსტი. საქართველოს ეკონომიკური ზრდის ტემპებს თუკი გაგანალიზებთ ბოლო ათწლეული განმავლობაში, დავინახავთ რომ, მთლიანი შიდა პროდუქტის რეალური ზრდის ყველაზე მაღალ მაჩვენებელ ქვეყანამ 2007 წელს მიღწია, თუმცა 2008 წლის მძიმე საგარეო შოკის შემდგომ ეს ტემპები ფაქტობრივად განახევრდა და ზრდის ტემპები კვლავ კლების ტენდენციით ხასიათდებოდა 2017 წლამდე.

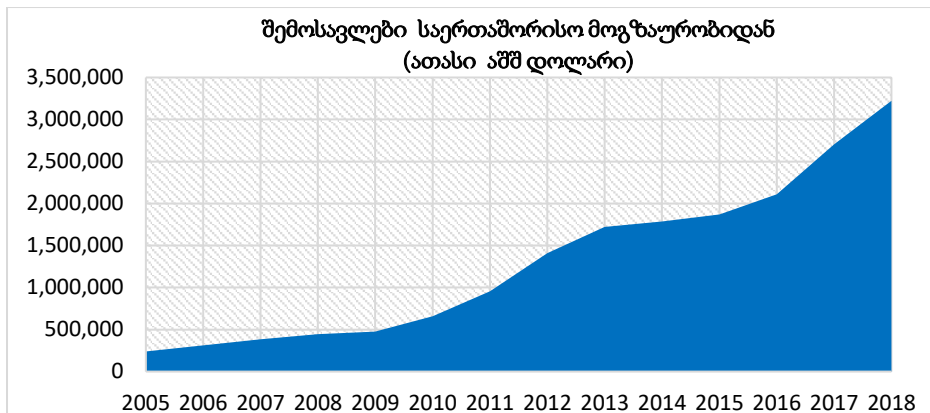
მიუხედავად ბოლო წლებში მთლიანი შიდა პროდუქტის რეალური ზრდის არათანაბარი დინამიკისა, ტურიზმის სფეროების წილი ქვეყნის მთლიან გამოშვებაში უკეთესი დინამიკით ხასიათდებოდა და 2018 წელს 8.1%-ს მიაღწია, ხოლო 2018 წელს ტურიზმის წილმა მთლიან შიდა პრიდუქტში 7,6%-ს მიაღწია.

დიაგრამა N1 ტურიზმის სფეროების წილი ქვეყნის მთლიან გამოშვებაში (%)

წყარო: სტატისტიკის ეროვნული სამსახური

ტურიზმის ინდუსტრიის პოტენციალზე ქვეყნის ეკონომიკური ზრდის ხელშეწყობის მიმართულებით თვალნათლივ გვიჩვენებს დიაგრამა - ქვეყნის შემოსავლების შესახებ საერთაშორისო მოგზაურობებიდან. 2005-2018 წლებში მოცემული შემოსავალი 241 441 ათასი აშშ დოლარიდან 3 222 074 ათას აშშ დოლარამდეა გაზრდილი.

დიაგრამა N2. შემოსავლები საერთაშორისო მოგზაურობებიდან

წყარო: სტატისტიკის ეროვნული სამსახური

„საქართველოს ტურიზმის სტრატეგია 2025“-ის მიხედვით 2025 წლისათვის სამიზნე ინდიკატორი ამ მიმართულებით 6.6 მლრდ აშშ დოლარია, რაც დღევანდელი დინამიკით სრულიად მიღწევადი მაჩვენებელია. ასევე, საერთაშორისო მოგზაურობების სამიზნე რაოდენობაა 11 000 000, გაჩერების საშუალო ხანგრძლივობის სამიზნე ინდიკატორი კი 7 დღე. გარდა ამისა, ტურიზმის ეროვნული სტრატეგიის მიხედვით, უნდა გაიზარდოს იმ ტურისტთა რაოდენობა, რომლებიც ხარჯვის მაღალი ნიშნულით ხასიათდებიან.

მოცემული სტრატეგია საქართველოს ტურისტული განვითარების კომპლექსური ხედვაა, რომელშიც შეძლებისამებრ გაანალიზებული ყველა ფაქტორი/გარემოება, რომლებსაც შეუძლიათ გავლენა მოახდინონ ტურიზმის განვითარებაზე, რამდენიმე ისეთ ძირითად პრინციპზე დაყრდნობით, როგორიცაა კერძო სექტორის წამყვანი როლი; სახელმწიფოს სრული ჩართულობა; ბაზრების პრიორიტეტულობის განსაზღვრა; მდგრადობა და საქართველოს სტუმართმოყვარეობის კულტურის განვრცობა მომსახურების სფეროზე [4, გვ.13].

თუკი შუალედური შედეგების ანალიზის მიზნით, საქართველოს ტურიზმის ეროვნული ადმინისტრაციის 2018 წლის ანგარიშს

გადავხედავთ, დავინახავთ რომ საერთაშორისო ვიზიტორების მიერ განხორციელებული ვიზიტების ზრდამ 2018 წელს თითქმის 10% შეადგინა, რაც აშკრად პოზიტიური მოვლენაა, თუმცა 2017 წლის ანალოგიურ მაჩვენებელს თუკი შევადარებთ, აღმოჩნდება რომ 2017 წელს ადგილი ჰქონდა 17%-იან ზრდას, რაც ზრდის შენელების მნიშვნელოვანი მინიშნებაა, რომელიც მოითხოვს მოვლენათა გაანალიზებისა და დამდგარი შედეგების ანალიზის აუცილებლობას, შემდგომში საერთაშორისო ვიზიტორების მიერ განხორციელებული ვიზიტების რაოდენობის ზრდის უკეთესი შედეგების მისაღწევად თუ შესანარჩუნებლად. ანგარიშის მიხედვით ყველაზე მეტი ვიზიტორი ქვეყანას გასულ წელსაც მეზობელი ქვეყნებიდან ეწვია და სომხეთის გარდა, ყველა მეზობელი ქვეყნიდან ვიზიტორთა რაოდენობა გასულ წლებთან შედარებით გაზრდილია, განსაკუთრებით საყურადღებოა რუსეთის ფედერაციიდან განხორციელებული ვიზიტების ზრდის ტემპი, რომელმაც წინა წელთან შედარებით 23% შეადგინა. აღმოჩნდა, რომ თითოეული ვიზიტორისათვის, ვიზიტის საშუალო დანახარჯი არ აღემატება 1100 ლარს, რაც საკმაოდ დაბალი მაჩვენებელია, სწორედ ამიტომ სწორება მაღალგადამხდელუნარიან ტურისტულ სეგმენტზე მეტად რელევანტურია დღევანდელი მოცემულობით და მიდგომა, რომლის მიხედვითაც პრიორიტეტულია ტურისტთა რაოდენობის ზრდა არამხოლოდ მეზობელი ქვეყნებიდან- სწორი, რადგან ტურიზმის ეროვნული ადმინისტრაციის მიერ გამოქვეყნებული ანგარიშის მიხედვით, სწორედ რომ მეზობელი ქვეყნებიდან შემოსული ტურისტების დანახარჯია განსაკუთრებით დაბალი და არ აღემატება აზერბაიჯანის შემთხვევაში 400 ლარს, ხოლო სომხეთის შემთხვევაში 550 ლარს, ეს მაშინ როდესაც ცენტრალური და აღმოსავლეთ ევროპიდან განხორციელებული ვიზიტების შემთხვევების საშუალო დანახარჯი 1900 ლარამდეა[7, გვ.1-8].

გარდა ამისა, საქართველოს მთავრობის მიერ ტურიზმის განვითარების მიმართულებით მრავალ საგადასახადო შეღავათს

უწესებს ამ სფეროს მოთამაშეებს. საგადასახადო კოდექსი შეღავათიან საგადასახადო პირობებს ადგენს ტურისტული ზონის მეწარმე სუბიექტებისთვის. კანონის “თავისუფალი ტურისტული ზონების განვითარების ხელშეწყობის შესახებ” მოთხოვნის საფუძველზე, ამ ზონებში მოქმედი ინვესტორები გამარტივებული წესით იღებენ ქონებას და თავისუფლდებიან ქონებისა და მოგების გადასახადისგან 15 წლის ვადით და მშენებლობის ნებართვის მოსაკრებელის გადახდისაგან. ასევე საგადასახადო კოდექსი დამატებული ღირებულების გადახდისგან ათავისუფლებს ტუროპერატორების მიერ საქართველოს ტერიტორიაზე ტურისტულ ობიექტებში უცხოელი ტურისტების ორგანიზებულ შემოყვანას და მათთვის საქართველოს ტერიტორიაზე ტურისტული მომსახურების პაკეტის მიწოდებას.[1, გვ 3]

ეს საგადასახადო შეღავათები მნიშვნელოვანი წინაპირობაა ტუროპერატორების დაინტერესების მიმართულებით, თუმცა ტურიზმის ეროვნული ადმინისტრაციის 2018 წლის ანგარიში მიხედვით საერთაშორისო ვიზიტების 95%-ის შემთხვევაში ვიზიტორებს არ უსარგებლიათ ტურისტული პაკეტებით.[7, გვ 7]

ტურიზმის ინდუსტრიის განვითარების მიმართულებით უმნიშვნელოვანესია ხაზი გავუსვათ ქვეყნის ცნობადობის ასამაღლებლად გადადგმული ნაბიჯების არასაკმარის შედეგს, რაც უპირატესად შესაძლებელია გაიზომოს უცხო ქვეყნიდან ვიზიტორთა რაოდენობების ზრდით. განსაკუთრებით კი ისეთი ქვეყნებიდან, რომლებიც შედარებით მაღალი გადახდისუნარიანობით ხასიათდებიან. თუკი სტატისტიკას გადავაგვლებთ თვალს დავინახავთ რომ 2015 წლიდან 2018 წლამდე პერიოში ვიზიტორთა შორის ევროკავშირის ქვეყნების მოქალაქეთა ხვედრითი წილი 4.7%-დან მხოლოდ 6.2 %-მდეა გაზრდილი, კერძოდ 2015 წელს ვიზიტორთა შორის ევროკავშირის ქვეყნების მოქალაქეთა ხვედრითი წილი იყო 4.7%, 2016 წელს იგი 5%-მდე გაიზარდა, 2017 წელს ამ მიმართულებით ზრდა არ დაფიქსირებულა და შეადგენდა კვლავ

5%-ს , ხოლო 2018 წელს ევროკავშირის ქვეყნებიდან ვიზიტორა რაოდენობამ მთლიან ვიზიტორთა შორის მიაღწია 6.2%, რაც უდაოდ სასიკეთო მაჩვენებელია, თუმცა ვფიქრობთ, რომ მნიშვნელოვანია როგორც მოცემული ზრდის ტემპების შესანარჩუნებლად აქტიური მუშაობა, ისე მის ზრდაზე მიმართული აქტიური სახელმწიფო პოლიტიკა.

ქვეყნის ცნობადობასთან მიმართებაში მნიშვნელოვან ფაქტორს წარმოადგენს სხვადასხვა საერთაშორისო ორგანიზაციების მიერ გამოქვეყნებული რეიტინგები, რომლებიც გადაწყვეტილების მიღების დროს მრავალი მიმართულებით რელევანტურია. ასე მაგალითად მსოფლიო ეკონომიკური ფორუმის მიერ ბოლო 11 წელია მუშავდება საერთაშორისო რეიტინგი 136 ქვეყნას შორის მოგზაურობასა და ტურიზმის კონკურენტუნარიანობის მიმართულებით. მოცემული რეიტინგი აანალიზებს იმ ძირითად ფაქტორებს და მიმართულებებს, რომლებიც მოგზაურობისა და ტურიზმის მდგრადი განვითარების საფუძველს წარმოადგენს. მოცემულ რეიტინგში საქართველო 136 ქვეყანას შორის 70-ე ადგილზეა და ჩამორჩება ისეთ ქვეყნებს მოგზაურობისა და ტურიზმის კონკურენტუნარიანობის ინდექსით, როგორიცაა ომანი, ვიეტნამი და რუმინეთი. მოცემულ რეიტინგში საქართველოს ყველაზე დაბალი შეფასება აქვს ისეთ ასპექტებში, როგორიცაა ბუნებრივი რესურსები და კულტურული რესურსები/ბიზნეს მოგზაურობები, ასევე მნიშვნელოვნად დაბალი შეფასებებია როგორც საჰაერო, ისე სახმელეთო და საზღვაო ინფრასტრუქტურის მიმართულებით[3, გვ 13].

მიუხედავად იმისა, რომ ვფიქრობთ მსგავსი რეიტინგები ვერ პასუხობს მოგზაურობისა და ტურიზმის განვითარების ყველა ძირითად გამოწვევას, მსგავსი რეიტინგები განვითარების მიმართულების საკმაოდ აპრობირებული მიმთითებელია. კერძოდ ის მიუთითებს როგორც წესი, იმ მიმართულებებზე, რომელთა განვითარება და სრულყოფა მეტწილად სახელმწიფო პრეროგატივაა

ან მათ აქტიურ, კოორდინირებულ ჩართულობას მოითხოვს კერძო სექტორთან თუ პოტენციურ ინვესტორებთან მიმართებაში.

სახელმწიფოს მნიშვნელოვანი გამოწვევა, სწორედაც რომ მდგომარეობს აქტიური პოლიტიკით საქართველოს როგორც მნიშვნელოვან ტურისტულ ლოკაციად პოზიციონირებაშია, თუმცა აუცილებლად სწორი მიმართულებით. ფაქტი, რომ საქართველოს ბუნებრივი პოტენციალი შეფასებულია საკმაოდ დაბალი მაჩვენებლით, მიუთითებს არა რეალურ მდგომარეობაზე საქართველოს პოტენციალზე ბუნებრივი რესურსების მიმართულებით, არამედ არასაკმარისად ეფექტიან ტურიზმის და მოგზაურობის პოლიტიკაზე, რომელშიც საკმარისად კარგად ვერ აისახა ქვეყნის პოტენციალი ამ მიმართულებით.

გლობალიზაციის ეპოქამ, ინტერნეტ რესურსებზე დამოკიდებულებამ, კიდევ უფრო გაამძაფრა არსებული პოტენციალის რეკლამირებისა და წინ წაწევის აუცილებლობა მსოფლიო ბაზარზე, რადგან დღეს აღარავის უკვირს ორ, აბსოლიტურ იდენტურ საქონელში/სერვისში რადიკალურად განსხვავებული ფასის გადახდა მომხმარებლის მიერ, თუკი რომელიმე მათგანი უბრალოდ კარგადაა „შეფუთული“ ბაზარზე ან რაიმე სტატუსის მატარებელია. მსგავსად ნებისმიერი საქონლისა, ტურიზმის მიმართულებით ჩვენს მიერ შეთავაზებულ სერვისებიც მნიშვნელოვანია სწორად „შეიფუთოს“ ბაზარზე და ისე მიეწოდოს მომხმარებელს, განურჩევლად იმისა, თუ ტურიზმის რომელი მიმართულებით ვახორცილებთ სერვისის მიწოდებას.

თუმცა, საჰაერო, სახმელეთო და საზღვაო ინფრასტრუქტურის მიმართულებით მნიშვნელოვანი ცვლილებების აუცილებლობა რეალურად არსებული გამოწვევაა, რომელიც მხოლოდ კომპლექსური მიდგომებით გადაიჭრება. საქართველოში ამჟამად ორი აეროპორტია, რომლიც სრული დატვირთვით მუშაობენ, ერთი მათგანი შედარებით დაბალბიუჯეტურია, რაც ტურიზმის განვითარების მიმართულებით მნიშვნელოვანი წინ გადადგმული

ნაბიჯია. თუმცა, ფრენების დაბალ ბიუჯეტურობა, ქვეყნის ტურიზმის განვითარების პოტენცილის მხრივ არ ამართლებს საკმაოდ მოუწყობელ ინფრასტრუქტურას, რომლის შესახებაც საერთაშორისო ვიზიტორები სხვადასხვა ონლაინ პლატფორმაზე ხშირად ჩივიან. მნიშვნელოვანია, რომ ისეთი პატარა ქვეყნისთვის, როგორიც საქართველოა, სწორად იქნას გააზრებული ყველა შესაძლებლობა ტურიზმიდან მისაღები ყველა შესაძლო პოზიტიური შედეგის შესახებ. ამ მიმართულებით მნიშვნელოვანია, რომ შესაბამისმა უწყებებმა მეტი რესურსი დახარჯონ რადგან, ტურისტისთვის ძალზედ მნიშვნელოვანია პირველი შთაბეჭდილება და ის გარემო, რომელშიც ის ჩამოფრინდა, რომელიც ასევე დიდ როლს თამაშობს შემდგომში განმეორებითი ვიზიტების რაოდენობაზე და ვიზიტორის მიერ მოხიდულ ყველა შესაძლო ტურისტზე.

მნიშვნელოვანი პრობლემა, რომელსაც საერთაშორისო მოგზაურობების ონლაინ პლატფორმაზე წავაწყდებით საქართველოში მოგზაურობასთან უკავშირდება უკვე სახმელეთო ტრანსპორტს და მოუწყობელ ინფრასტრუქტურას. კერძოდ, მოძველებულ, ხშირად ამორტიზებულ შიდა გადაადგილების საშუალებებს, არაადადეკვატურად მაღალ ფასს ტურისტებთან მიმართებაში და მოუწყვრისებელ საგზაო ნიშნებსა თუ საზოგადოებრივი საპირფარეშოების არ არსებობას.

მსოფლიოს ნებისმიერ ქვეყანაში შიდა გადაადგილებისას არსებული საფასო დისკრიმინაცია ტურისტების მიმართ, განსაკუთრებით ტაქსით მომსახურებისას ჩვეული მოვლენაა, თუმცა მნიშვნელოვანია, რომ საზოგადოებაში მოხდეს ცნობიერების ამაღლება და იმის გააზრება, რომ ტურისტათვის კეთილსასურველი გარემოს შექმნა, მათი მოხიდვა, შემდგომში ჯამურად ყველას მდგომარეობის გაუმჯობესებას იწვევს, რომელიც არაა ერთჯერადი პროცესი. შესაბამისად ამ მიმართულებით რაიმე სახის რეგულირება ან/და ცნობიერების ასამაღლებლად გადადგმული ნაბიჯები,

შემდგომში მეტად დადებით შედეგებს გამოიღებს ტურისტების მხრიდან კარგი გამოხმაურებებისა და გაზრდილი ვიზიტორების სახით.

სტატისტიკის მიხედვით, ტურისტების მიერ მონახულებულ ადგილებს შორის თბილისი და ბათუმი ლიდერობს, თუმცა ვფიქრობთ, რომ საქართველოს ნებისმიერ კუთხეს გააჩნია მხოლოდ მისთვის დამახასიათებელი, უნიკალური პოტენციალი, რომლის რეალიზება მეტწილად დამოკიდებულია კერძო სექტორთან ერთად, როგორც ადგილობრივი თვითმმართველობების, ისე ცენტრალური ხელისუფლების კოორდინირებულ მუშაობაზე.

სამცხე-ჯავახეთის რეგიონი, მათ შორის, უნიკალურია მდიდარი ტურისტული პოტენციალით. რეგიონი საქართველოს სამხრეთ ნაწილში მდებარეობს და გარდა მდიდარი ბუნებრივი რესურსებისა, როგორცაა კურორტი აბასთუმანი და კურორტი ბაკურიანი, ბორჯომ-ხარაგაულის ეროვნული პარკი, მდიდარია მინერალური წყლებით და ისტორიული ღირსშესანიშნაობებით.

რეგიონის მაკროეკონომიკურ მაჩვენებლებს თუკი გადავავლებთ თვალს დავინახავთ, რომ 2017 წელს სამცხე-ჯავახეთის რეგიონის მიერ შექმნილი წილი მთლიან შიდა პროდუქტში შეადგენდა 3% და შეადგენდა 1 119,6 მილიონ ლარს მიმდინარე ფასებში, რაც 45 %-ით გაზრდილი მაჩვენებელია 2010 წლის ანალოგიურ მაჩვენებლთან შედარებით, როდესაც რეგიონის მიერ შექმნილი მთლიანი შიდა პროდუქტი შეადგენდა 771,5 მილიონ ლარს. რეგიონის მიერ შექმნილი მთლიანი შიდა პროდუქტის დარგობრივ სტრუქტურას თუკი გადავავლებთ თვალს დავინახავთ, რომ სოფლის მეურნეობა; ნადირობა და სატყეო მეურნეობა; თევზჭერა; მეთევზეობაზე მოდის ყველაზე მაღალი წილი 236.5 მილიონი ლარი, მეორე ადგილზე 2017 წელს პირველად მოხვდა მრეწველობის დარგი 199.9 მილიონი ლარით, ხოლო მესამე ადგილზეა მომსახურების სხვადასხვა სახეები, რომლი მიერ შექმნილი ღირებულება 2017 წელს შეადგენდა 152.1 მილიონ ლარს. შესაბამისად, ზემოთ ჩამოთვლილ დარგებთან

ერთად (სოფლის მეურნეობა; ნადირობა და სატყეო მეურნეობა; თევზჭერა; მეთევზეობა და მრეწველობა) ტურიზმის განვითარება რეგიონის განვითარებისა და ეკონომიკური ზრდის მნიშვნელოვან შესაძლებლობად გვესახება.

თუმცა, ტურიზმის განვითარება გამომდინარე თავისი კომპლექსური ხასიათისა, დღის წესრიგში აყენებს მრავალი გამოწვევის იდენტიფიცირების აუცილებლობის საკითხს, როგორც ცენტრალური ხელისუფლების, ისე ადგილობრივი თვითმმართველობების მხრიდან. რადგან ადგილობრივი თვითმმართველობების ეფექტიანი საქმიანობის გარეშე ფაქტობრივად წარმოუდგენელია ტურიზმის განვითარება.

სამცხე-ჯავახეთის რეგიონი საკუთარი უნიკალური მდებარეობის გამო (ესაზღვრება თურქეთსა და სომხეთს) პოტენციურად საუკეთესო ლოკაციაა მეზობელი ქვეყნიდან ტურისტთა მისაღებად. რეგიონში მდებარეობს კურორტი ბაკურიანი, რომელიც ზამთარში როგორც შიდა, ისე უცხოელი ვიზიტორების ერთ-ერთი პოპულარული ლოკაციაა, შესაბამისი ინფრასტრუქტურით. ტურიზმი ფაქტობრივად კურორტის მაცხოვრებელთა შემოსავლის მთავარ წყაროს წარმოადგენს. ადგილობრივები ფლობენ სასტუმროებს, საოჯახო სასტუმროებს და აქტიურად არიან დაკავებულნი მომსახურების სფეროში. შესაბამისად ბაკურიანის მაგალითზე ადვილი წარმოსადგენია ტურიზმის სფეროდან მიღებული სარგებლის მასშტაბები ქვეყანაში, სადაც ასეთი მძიმე სოციალური ფონია და მოსახლეობის მთავარ გამოწვევას სწორედ რომ უმუშევრობა წარმოადგენს [2, გვ 242].

დაბა აბასთუმანი და ქალაქი ბორჯომი ტურისტთა მიერ ასევე ხშირად მონახულებული ლოკაციებია, როდესაც საქმე ეხება დასვენებას, თუმცა აღსანიშნავია, რომ კურორტ აბასთუმანში ტურისტული ინფრასტრუქტურა ვერ პასუხობს თანამედროვე გამოწვევებს და ფაქტობრივად, ამ მიმართულებით რესურსები კვლავ გამოუყენებელია. ამ ეტაპზე მიმდინარეობს კურორტის

რეაბილიტაციის მასშტაბური პროცესი, რომლის საშუალებითაც მოწესრიგდება ტურისტული ინფრასტრუქტურა, რის შემდეგაც ვფიქრობთ ერთი ორად უნდა გაიზარდოს ტურისტთა რაოდენობა მოცემულ ლოკაციაზე.

გარდა ამისა, რეგიონში მდებარეობს ბაკურიანი, ბორჯომ-ხარაგაულის ეროვნული პარკი და უამრავი ისტორიული ძეგლი, როგორებიცაა ვარძიის სამონასტრო კომპლექსი, ზარზმის მონასტერი, ჭულევის მონასტერი, საფარის მონასტერი, აწყურის ციხე, მწვანე მონასტერი, ხერთვისის ციხე და სხვა, რომელთა პოტენციალი უსაზღვროდ მაღალია. თუმცა მაგ. ვარძიის სამონასტრო კომპლექსამდე მისასვლელი გზის მნიშვნელოვანი ნაწილი დაზიანებულია, შესაბამისად მსგავსი ინფრასტრუქტურული ნაკლოვანებები აფერხებს ტურისტული პოტენციალის რეალიზაციის საშუალებებს და ადგილობრივი თვითმმართველობების მთავარ გამოწვევად გვესახება. მოწესრიგებული საგზაო ინფრასტრუქტურა, მოწესრიგებული საგზაო მიმთითებლები და მოწესრიგებული მუნიციპალიტეტები სწორედ რომ სასურველი ტურისტული გარემოს აუცილებელი შემადგენელი ნაწილებია.

რეგიონი სტურისტულ სტატისტიკას თუკი გადავავლებთ თვალს, დავინახავთ რომ ტურიზმის სფერო ამ რეგიონში ნამდვილად დიდი პოტენციალის მატარებელია, როგორც ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერიის ოფიციალური ვებ-გვერდზე განთავსებული ინფორმაციიდან ვიგებთ 2015 წელს მხოლოდ ახალციხის მუნიციპალიტეტში ადგილობრივი და უცხოელი ვიზიტორების რაოდენობა შეადგენდა 118 ათას ადამიანს, 2016 წელს ეს მონაცემი 137.6 ათას აღწევს, 2017 წელს ვიზიტორების რაოდენობამ 141.6 ათას ადამიანს მიაღწია და 2018 წელს დაფიქსირდა ყველაზე მაღალი მაჩვენებელი 145.2 ათასი ადამიანი, რაც ბოლო წლებში ყველაზე მაღალი მაჩვენებელია. უნდა აღინიშნოს რომ ამავე წყაროს მიხედვით, ბოლო პერიოდში განსაკუთრებით იზრდება შიდა ვიზიტორთა რაოდენობა მთლიან ვიზიტორებს შორის. მოცემული

სტატისტიკა ეყრდნობა ქ.ახალციხეში რაბათის ციხეზე წარმოებულ სტატისტიკას და გამომდინარე იმ გარემოებიდან, რომ მოცემული ლოკაცია რეგიონის მნიშვნელოვან ტურისტულ ლოკაციად ითვლება რელევანტურია მოცემული სტატისტიკის რეგიონზე გავრცობაც.[8]

რეგიონის ადგილობრივ თვითმმართველობების როლი რეგიონის პოპულარიზაციის მიმართულებით უმნიშვნელოვანესია და 2018 წლის ბოლოს, რეგიონში ტურიზმის ხელშეწყობის სტიმულირების მიზნით, საქართველოს ტურიზმის ეროვნული ადმინისტრაციის და USAID/Zrda-ს ინიციატივით სამცხე-ჯავახეთის დანიშნულების ადგილის მართვის ორგანიზაციის (DMO) დაფუძნება დაანონსდა. DMO-ს მიზანი სამცხე-ჯავახეთის რეგიონის ტურიზმის განვითარების მოდელის შექმნის ხელშეწყობა და მისი პოპულარიზაცია იქნება.შესაბამისად მოცემული ორგანიზაციის აქტიურ და კოორდინირებულ მუშაობაზე რეგიონის მუნიციპალიტეტებთან ერთად, იქნება მნიშვნელოვნად დამოკიდებული რეგიონის ეკონომიკურ ზრდაში ტურიზმის როლის ზრდა.[9]

ინფრასტრუქტურასთან ერთად უდაოდ მნიშვნელოვანია მომსახურების სფეროში შესაბამისი კვალიფიკაციის და უნარ-ჩვევების მქონე კადრების მოზიდვის/გადამზადების როლი ქვეყნის ტურისტულ განვითარებაში. რათა ქვეყნის და მოსახლეობის მიერ მაქსიმალურად იქნას მიღებული ტურიზმის ინდუსტრიის განვითარებით მიღებული ყველა შესაძლო სიკეთე, რაც ადგილობრივთან ერთად ცენტრალური ხელისუფლების კომპეტენციაა.

21-ე საუკუნე განსხვავებული ერაა, როდესაც საქმიანი ურთიერთობებმა სამუშაო მაგიდიდან ინტერნეტში გადმოინაცვლა და არასდროს არ ყოფილა ცვლილებების ხარისხი იმდენად მაღალი როგორც დღეს. ტურიზმის მიმართულებით ბოლო 20 წლის მანძილზე თითქმის ყველა მიმართულებით ძირეულ გარდაქმნებს ჰქონდა ადგილი. დღეს ვიზიტორთა უმრავლესობა თვითონ გეგმავს

საკუთარ მოგზაურობას და სულ უფრო მცირდება იმ ადამიანთა რაოდენობა, ვინც ამ სფეროსი შუამავალთა მომსახურებით სარგებლობს. შესაბამისად, იზრდება როლი სხვადასხვა ონლაინ პლატფორმებზე ინფორმაციის საჭიროებისა ქვეყნისა თუ ბიზნეს ოპერატორების შესახებ. მნიშვნელოვანია, რომ ტურიზმის ეროვნული ადმინისტრაციის მიერ ამ დრომდე არ მომხდარა ერთგვარი ტურისტული უნივერსალური რუქის შექმნა, რომელიც სახელმძღვანელო იქნებოდა იმ პოტენციური ვიზიტორებისთვის, რომლებსაც სჭირდებათ განსხვავებული და უფრო ობიექტური აზრი ქვეყნის ყველა ტურისტული ლოკაციების მიმართულებით.

ფაქტობრივად, კერძო სექტორს დღეს აქვს ყველა ის უნიკალური შესაძლებლობა, რაც არ ჰქონდათ თუნდაც 15 წლის წინ. დღეს მსოფლიო რეალობაა განათავსო რეკლამა უფასოდ მსოფლიოს ნებისმიერი ქვეყნის მოქალაქისთვის ხელმისაწვდომ ინტერნეტ პლატფორმაზე და მიიღო მთელი რიგი სარგებელი თანამედროვე ტექნოლოგიებიდან.

tripadvisor.com, booking.com, airbnb.com და vrbo.com დღეს ტურიზმის სფეროში მოთამაშე ბიზნეს ოპერატორისთვის საქმიანობის განუყრელი ნაწილია. მოცემული ინტერნეტ პლატფორმები - ესაა განუსაზღვრელი შესაძლებლობა მოიზიდო მსოფლიოს ნებისმიერი კუთხიდან ტურისტი და მიიღო სოლიდური სარგებელი. თუმცა, მნიშვნელოვანია, რომ ზემოთ აღნიშნული შესაძლებლობით სარგებლობა ვფიქრობთ უზრუნველყოფილი უნდა იყოს სახელმწიფო პოლიტიკის შედეგად ყველა რეგიონის სოფლის მოსახლეობისთვისაც კი, რომლისთვისაც აუცილებელია ქვეყანაში ინტერნეტიზაციის მაღალი მაჩვენებლის მიღწევა, რაც საშუალებას მისცემს ყველა დამწყებ სტარტაპერს გამოიყენონ უნიკალური შესაძლებლობები, ფეხი აუწყონ მსოფლიო ტურიზმის განვითარების ტემპებს. რადგან საქართველოში ტურიზმის ინდუსტრიის ერთ-ერთ მთავარ გამოწვევად მაინც რჩება ინოვაციების დანერგვის უფრო მაღალი ხარისხი.

დასკვნები. ტურიზმის ინდუსტრიის ზრდის ტემპი ერთის მხრივ, იმედის მომცემია საქართველოსთვის და ყველა ქვეყნისათვის, რომელთაც ტურიზმის განვითარება ქვეყნის განვითარების მნიშვნელოვან შესაძლებლობად ესახებათ და მეორეს მხრივ, ტურიზმის ინდუსტრიის ზრდის ტემპები, გლობალიზაციის ტემპების გათვალისწინებით, დღის წესრიგში აყენებს ქვეყნის მიერ მრავალი გამოწვევის იდენტიფიცირებისა და მასთან გამკლავების აუცილებლობას გლობალური კონკურენტუნარიანობის მისაღწევად ტურიზმის ნებისმიერი მიმართულებით. ამ გამოწვევების იდენტიფიცირება ფაქტობრივად მოხდა „საქართველოს ტურიზმის სტრატეგია 2025“-ის საშუალებით, რომელშიც აღწერილია ყველა ძირითადი/საკვანძო მიმართულებები და გადასადგმელი ღონისძიებები.

სტატიაში გამოიკვეთა, რომ ბოლო წლებში ტურიზმის ინდუსტრიის შედეგების ამსახველი სხვადასხვა მაჩვენებლები მნიშვნელოვნადაა გაუმჯობესებული, თუმცა ქვეყანა ჯერ კიდევ მრავალი გამოწვევის წინაშე დგას, როგორც შესაბამისი ინფრასტრუქტურის მოწყობის მიმართულებით, ისე ქვეყნის ცნობადობის გაზრდის მიმართულებით, რომელიც შემდგომში გამოიწვევს მაღალ გადახდისუნარიანი ვიზიტორების ვიზიტების ზრდას ქვეყანაში.

გარდა ამისა, უმნიშვნელოვანესია ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოების აქტიური ჩართულობა მათსავე რეგიონებსა თუ მუნიციპალიტეტებში, როგორც ინფრასტრუქტურის მოწყობის, ასევე ტურისტული პოტენციალის ზრდის მიმართულებით რეკლამირებისა თუ სხვადასხვა საერთაშორისო ტურისტულ გამოფენებსა თუ ვორქშოპებში მონაწილეობით.

სამცხე-ჯავახეთის რეგიონის ტურისტული პოტენციალის გასაზრდელად როგორც სტატიიდან გამოიკვეთა, აქტიურად მიმდინარეობს მუშაობა მრავალი მიმართულებით, რომელიც დადებით სტატისტიკაშია ასახული და სამომავლოდ იძლევა მაღალი

ხარისხის რწმუნებას, რეგიონის ეკონომიკური ზრდის საქმეში ტურიზმის ინდუსტრიის პოტენციალის შესახებ, ტურიზმის ინდუსტრიის განვითარებაში ტექნოლოგიური ინოვაციების დანერგვის პროცესთან კომბინაციაში.

გამოყენებული ლიტერატურა

1. კაციტაძე ნ., სახელმწიფო პოლიტიკა ტურიზმში- საქმიანი (MICE) ტურიზმი საქართველოში, ჟურნ. „ ეკონომიკა და ბიზნესი“, N4, 2018
2. Kenchoshvili M, For Understanding of Challenges of Georgian Labour Market, journal "globalization & business" . N6, 2018, P.244
3. World economic forum. Travel and Tourism Competitiveness Report 2017. P.13
4. „საქართველოს ტურიზმის სტრატეგია 2025“ , გვ.3,13
<https://gnta.ge/ge/%E1%83%A1%E1%83%90%E1%83%AF%E1%83%90%E1%83%A0%E1%83%9D%E1%83%98%E1%83%9C%E1%83%A4%E1%83%9D%E1%83%A0%E1%83%9B%E1%83%90%E1%83%AA%E1%83%98%E1%83%90/> , გადამოწმებულ იქნა 18.04.2019
5. სტატისტიკის ეროვნული სამსახური
6. World Tourism Organization, Why tourism?
<http://www2.unwto.org/content/why-tourism> გადამოწმებულ იქნა 18.04.2019
7. საქართველოს ტურიზმის ეროვნული ადმინისტრაციის 2018 წლის ანგარიში გვ. 1-8
<https://gnta.ge/ge/%E1%83%A1%E1%83%A2%E1%83%90%E1%83%A2%E1%83%98%E1%83%A1%E1%83%A2%E1%83%98%E1%83%99%E1%83%90/> გადამოწმებულ იქნა 18.04.2019
8. ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერიის ოფიციალური ვებ-გვერდი <https://www.akhaltsikhe.gov.ge/en/turistebis-statistika> გადამოწმებულ იქნა 30.04.2019
9. <http://zrda.georgianeo.ge/index.php/ka/dmo-samtskhe-javakheti-geo> გადამოწმებულ იქნა 30.04.2019